

Мониторинг и подобрување на капацитетот на институциите во справување со организиран криминал и корупција
Monitorimi dhe përmirësimi i kapaciteteve të institucioneve në ballafaqim me krimin e organizuar dhe korrupsionin
Monitoring and improvement of the institutions capacity's fighting organized crime and corruption

This project is funded by the European Union

МОНИТОРИНГ БРИФ

На судски постапки поврзани со
организиран криминал и корупција

Издавач:

Коалиција „Сите за правично судење“

Автор:

Проф. д-р Гордан Калаџиџев

Оваа публикација е изработена со финансиска поддршка на Европската унија. Нејзината содржина е единствена одговорност на Асоцијацијата за Демократски Иницијативи и Коалицијата „Сите за правично судење“ и истата не ги одразува ставовите на Европската унија.

Достапно единствено како електронско издание

АКТУЕЛНИ СУДСКИ ПОСТАПКИ

Постапките се следени во месец **јануари 2020** година кои се водат пред Основниот кривичен суд Скопје. Во овој месец од 38 насрочени рочишта пред овој суд, 23 рочишта биле одржани, а 15 рочишта биле одложени.

ПРЕДМЕТИ НА СПЕЦИЈАЛНОТО ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО

КОК-3/19 под кодно име „Талир“

Рочиштето на 22.01.2020 година беше одложено поради тоа што се променети членовите на судечкиот совет. Судот ги извести странките во постапката дека назначените судии поротници не биле известени дека ќе се одржи рочиште на овој датум, па заради тоа рочиштето ќе се одложи.

КОК-7/18 под кодно име „Титаник“

На 28.01.2020 година, рочиштето за главна расправа се одложи поради отсуство на јавниот обвинител. Судот на записник констатираше дека јавниот обвинител е отсутен, поради тоа што користел денови од годишен одмор.

КОК-30/17 под кодно име „Транспортер“

Во месец јануари од шест насрочени рочишта, четири беа одржани, а две се одложени.

На четирите одржани рочишта постапката продолжи во фаза на изведување на докази предложени од страна на одбраната. На овие рочишта се испитуваа сведоци и обвинети предложени од одбраната и се изведуваа материјални докази со читање на насловот на доказите. При испитување на еден обвинет, јавниот обвинител побара да се прочита исказот на обвинетиот даден во претходна постапка поради тоа што на главната расправа даде поинаков исказ. При испитување на еден сведок предложен од одбраната, истиот беше вкрстено испитуван од јавниот обвинител, но и од останатите обвинети во постапката.

Наредните две рочишта беа одложени, едното рочиште беше одложено поради тоа што во судот немаше соодветна судница за одржување на истото. Имено, во Основниот кривичен суд за овој предмет се користи судницата број 1 со оглед на тоа дека во предметот се обвинети 21 лице. Оваа судница беше зафатена бидејќи се одржуваше рочиште за предметот под кодно име „Рекет“. Другото рочиште се одложи поради отсуство на еден од обвинетите поради неодложни приватни обврски.

КОК-46/19 под кодно име „Божиновски“

- Предметот се води по Законот за кривичната постапка од 1997 година, кој се применува само во предмети започнати по истиот Закон (предмети започнати пред декември 2013 година)

На 21.01.2020 година постапката продолжи со давање на завршни зборови од странките во постапката. Судот неколку пати го опомена обвинетиот да не фотографира со телефон во судница бидејќи тоа е забрането, но сепак освен опомена судот не презема други поконкретни дејствија. Објавата на пресудата судот ја закажа на 11.02.2020 година, односно 20 дена откако е заклучен главниот претрес.

КОК-47/17 под кодно име „Тврдина/Таргет“

На 27.01.2020 година на рочиштето за главна расправа по предлог на јавниот обвинител беше исклучена јавноста при испитување на сведок, а поради чување на државна, воена, службена или деловна тајна. Согласно чл.355 ст.2 од Законот за кривичната постапка, судот дозволи присуство на стручна јавност на набљудувачот од Коалиција „Сите за правично судење“. Јавниот обвинител побара, а судот дозволи да се отстапи од предложениот редослед на изведување на доказите утврден со сопствената листа на докази, со цел да се изведат материјални докази, како би можело на сведокот да му бидат предпочувани истите и да бидат поставувани прашања по однос на доказите. Судот во неколку наврати го прекина директното испитување на сведокот од страна на јавниот обвинител, за да постави дополнителни прашања за појаснување на одговорите на сведокот. Одбраната на обвинетите побараа одлагање на рочиштето за да можат да се подготват за вкрстено испитување на сведокот. Судот го прифати предлогот за одлагање поради подготовка на вкрстеното испитување, но ги опомена странките дека во иднина нема повеќе да се дозволува одлагање на рочиштето поради подготовка на вкрстено испитување. Исто така, судот напомена дека ќе се забрза динамиката на изведување на доказите, со оглед на тоа што до сега се испитани само седум, од вкупно предложените шеесет сведоци од страна на јавниот обвинител, иако првото рочиште по предметот беше на 22.12.2017 година.

На рочиштето одржано на 31.01.2020 година, јавниот обвинител повторно побара од судот да се дозволи изведување на три материјални докази како би можеле да постават уште неколку прашања во директно испитување кое се одвиваше и заврши на минатото рочиште. Судот дозволи да бидат изведени трите докази посочени од обвинителот, како и дозволи да се продолжи со директното испитување. По испитувањето од страна на јавниот обвинител следувае вкрстено испитување од страна на одбраната и обвинетите, кое вкрстено испитување судот неколку пати го прекина со цел да постави дополнителни прашања за појаснување. По завршување на вкрстеното испитување, судот продолжи со поставување прашања на сведокот, на кои прашања одбраната приговараше, истакнувајќи дека прашањата од судот не се однесуваат на дообјаснување на одговорите дадени во директно и вкрстено испитување, туку претставуваат посебно испитување на нови околности, но приговорите беа одбиени со образложение дека согласно ЗКП, судечкиот совет располага со ваквото право.

КОК-52/17 под кодно име „Траекторија“

На 24.01.2020 година постапката продолжи со вкрстено испитување на вешто лице кое е предложено од страна на јавниот обвинител. Во текот на испитувањето што се спроведуваше од страна на одбраната, беа поставувани вкрстени прашања поврзани со нумерички резултати изнесени во самото вештачење, кои податоци вештото лице не можеше со сигурност да ги потврди или негира. Воедно јавниот обвинител истакнуваше приговори на ваквите прашања што дополнително ја ескалираше ситуацијата. Поради ова а со оглед на тоа дека се прашања за нумерички резултати од вештачењето, судот даде предлог прашањата кои беа поставени и на кои јавниот обвинител приговараше, како и прашањата кои одбраната не успеа да ги постави на ова рочиште, да бидат доставени во писмена форма до обвинителот, кој потоа треба да ги достави до вештото лице со цел истото соодветно да се подготви и да се продолжи со вкрстеното испитување на следното рочиште. Странките се согласија со предлогот на судот.

КОК-53/17 под кодно име „ТНТ“

Во месец јануари беа насрочени четири рочишта по овој предмет, сите рочишта беа одложени.

На 13.01.2020 година, рочиштето за главна расправа се одложи поради отсуство на двајца бранители како и поради непотполн судечки совет. На самиот почеток од рочиштето, претседателот на судечкиот совет ги извести странките во постапката дека член на судечки совет – судија поротник со допис го известил судот дека дава неотповиклива оставка. Рочиштето на 14.01.2020 година се одложи поради отсуство на еден обвинет. Неговиот бранител го извести судот дека обвинетиот немал добиено уредна покана, за наредното рочиште судот даде наредба обвинетиот стражарно да биде приведен. Рочиштето на 15.01.2020 година беше одложено поради лошата здравствена состојба на обвинетиот. Јавниот обвинител даде предлог до судот постапката за овој обвинет да се раздвои, но судот го одби овој предлог откако одбраната приговараше дека постапката не може да биде раздвоена од причини што дејствијата на сообвинетите не може да се ценат поединечно во смисла на постоење на кривичното дело за кое се товарат како соизвршители. Рочиштето на 20.01.2020 година, исто така, беше одложено поради здравствената состојба на еден од обвинетите за што беше доставена медицинска документација, а воедно беше повикан и докторот кој ја издал оваа документација да даде појаснување на судот за медицинската состојба на обвинетиот. Согласно член 354 од ЗКП, судот ја исклучи јавноста поради заштита на приватниот живот на обвинетиот. По барање на одбраната беше дозволено присуство на стручна јавност, но само на претставниците на Мисијата на ОБСЕ во Скопје.

КОК-57/17 под кодно име „Топлик“

Рочиштето на 15.01.2020 година беше одложено поради тоа што во ист термин пред ист судечки совет е закажано рочиште по предметот КОК-53/17 под кодно име „ТНТ“, кое исто така беше одложено.

КОК-60/17 под кодно име „Трезор“

На 28.01.2020 година постапката продолжи во фаза на изведување материјални докази предложени од страна на јавното обвинителство. Материјалните докази се изведуваа со презентирање на содржината на докази од страна на јавниот обвинител кој го застапува предметот. Рочиштето не започна во предвидениот термин определен од страна на судот од причина што еден од обвинетите беше на друго рочиште во предмет каде што е исто така обвинет.

КОК-64/17 под кодно име „Тендери“

Во месец јануари беа насрочени две рочишта по овој предмет, меѓутоа едното рочиште се одложи бидејќи пред истиот судечки совет во ист термин е закажано рочиште по друг предмет. Второто рочиште кое што беше насрочено за овој месец се одложи поради отсуство на јавниот обвинител. На самиот почеток од рочиштето, судот констатираше дека јавниот обвинител со писмен поднесок кој го доставил до судот, го известил за неговата спреченост да присуствува на закажаното рочиште за главна расправа. На ова рочиште беа назначени и двајца нови судии поротници, поради тоа што настана промена на судечки совет.

КОК-66/17 под кодно име „Монструм“

- Предметот се води по стариот Закон за кривична постапка

На рочиштето за главен претрес на 14.01.2020 година постапката почна одново поради промена на судечки совет, односно промена на еден судија поротник. Од страна на судот беше определен нов судија поротник како и еден дополнителен поротник согласно член 275 од ЗКП. Странките се согласија постапката да почне одново само формално, без повторно да се изведуваат и презентираат доказите кои што веќе биле изведени. Главниот претрес беше прекинат поради тоа што потребно е време за судот да прибави докази, како и да одлучи по предлогот на јавниот обвинител за изведување на вербални докази како дополнение на доказна постапка.

КОК-99/16 под кодно име „Шпион“

- Предметот се води по стариот ЗКП

На 31.01.2020 година јавно беше објавена пресудата по овој предмет, судот донесе ослободителна пресуда за обвинетите во постапката.

К-1413/19 под кодно име „Талир 2“

Според обвинението штетата во овој предмет е 507.164.424 денари, во продолжение на доказната постапка, на ден 24.01.2020 година се изведуваа материјалните докази на јавното обвинителство. Материјалните докази се изведуваа со презентирање на содржината на доказот од страна на јавниот обвинител, имено по барање на одбраната доказите се прикажуваа на проектор.

К-1904/16 под кодно име „Насилството во општина Центар“

На 27.01.2020 година одбраната ги изведуваше своите материјални докази кои што ги има предложено. Доказите се изведуваа со читање на насловот на доказот од страна на бранителите. Потоа беа испитани четири обвинети лица на предлог на одбраната, по директно испитување од страна на бранителите, јавниот обвинител ги испита обвинетите и вкрстено. Одбраната се обрати до судот дека ги немаат добиено записниците од последните две рочишта. На 31.01.2020 година продолжи постапката со изведување на доказите на одбраната, односно беа испитани останатите обвинети. Откако заврши нивното испитување јавниот обвинител наведе дека приговара на исказите на обвинетите, наведе дека во дуплика ќе предложи докази за побивање на доказите на одбраната и обвинетите. Јавниот обвинител наведе дека доказите ќе бидат предложени во писмена форма.

К-1905/17 под кодно име „Титаник 3“

Рочиштето на 29.01.2020 година беше одложено поради тоа што сведокот кој што се наоѓа во Сојузна Република Германија го известил судот дека нема да биде во можност да даде исказ во наредните 6-7 месеци за што и приложил медицинска документација. Судот напомена дека се прават напори за да се овозможи испитување на сведокот преку видео конференција за што е известно е Министерството за правда.

К-1959/17 под кодно име „Тортура“

На рочиштето на 20.01.2020 година доказната постапка продолжи со изведување на материјални докази предложени од страна на јавниот обвинител, беа презентирани видео записи со презентирање на содржината на доказот.

ПРЕДМЕТИ НА ОСНОВНОТО ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО ЗА ГОНЕЊЕ НА ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ И КОРУПЦИЈА

КОК-38/16 под кодно име „Змиско око“

- Предметот се води по стариот ЗКП

На 22.01.2020 година главниот претрес беше заклучен со давање на завршни зборови од страна на јавниот обвинител, бранителите и обвинетите во предметот. Со оглед на тоа дека станува збор за предмет каде што има поголем број на обвинети лица, нотирано е дека главниот претрес започна иако не беа сите обвинети присутни во судската сала, а обвинетите влегоа во судница откако странките започнаа со давање на завршни зборови.

КОК-88/15 под кодно име „Изгрев“

Рочиштето на 23.01.2020 година беше одложено поради тоа што вештачењето кое што се изготвува од областа на банкарството се уште не е готово од причина што во државата има само еден лиценциран вештак за ваков вид на вештачење.

КОК-89/19 под кодно име „Специјална каса УБК“

На 20.01.2020 година, рочиштето за главна расправа продолжи во фаза на доказна постапка со испитување на двајца сведоци. Сведоците се предложени од страна на застапникот на обвинението. На ова рочиште истите беа испитани само вкрстено од страна на одбраната, од причина што на минатото рочиште беше спроведено директното испитување. За ваквиот начин на испитување, согласност не е дадена од страна на јавниот обвинител.

На 28.01.2020 година, рочиштето за главна расправа продолжи во фаза на доказна постапка. Притоа беа испитани двајца сведоци, предложени од страна на јавниот обвинител. На рочиштето сведоците беа испитани директно од страна на јавниот обвинител, како и вкрстено од страна на одбраната. Одбраната на трето-обвинетата, не го искористи своето право да поставува вкрстени прашања на сведоците. Во текот на испитувањето, судот го искористи своето право согласно член 383 ст.5 од ЗКП, да поставува прашања на сведоците, со цел појаснување на веќе дадени одговори.

КОК-115/16 под кодно име „Еразмус“

На 10.01.2020 година, рочиштето за главна расправа се одложи. На самиот почеток од рочиштето, претседателот на судечки совет ги извести странките во постапката дека член на судечки совет- судија поротник има добиено виза за Сојузна Република Германија, па како резултат на тоа ќе настане промена на судечкиот совет. На прашање на судот, по дадената пауза за консултација со обвинетите, нивните бранители изјавија дека одбраната дава согласност досега изведените материјални докази да се изведат само со читање на наредно закажано рочиште за главна расправа.

КОК-116/19 под кодно име „Рекет“

На 03.01.2020 година, рочиштето за главна расправа продолжи во фаза на доказна постапка и притоа беше испитан еден сведок. Сведокот е предложен од страна на јавниот обвинител како и од страна на одбраната. Како резултат на тоа, а заради целисходност и економичност на постапката, на истото рочиште беше спроведено негово испитување и од двете странки во постапката. Во текот на испитувањето, беа истакнати приговори како од страна на застапникот на обвинението така и од одбраната. Сите приговори судот ги забележа на записник.

На 23.01.2020 година, рочиштето за главна расправа се одложи поради отсуство на двајца бранители на еден од обвинетите. Бранителите се спречени да присуствуваат на закажаното рочиште за главна расправа поради здравствени причини. Претседателот на судечкиот совет наведе дека ќе побара да се назначат бранители по службена должност за обвинетата, доколку нејзините бранители не бидат присутни на наредното рочиште за главна расправа. Како причина за ова судот наведе дека станува збор за притворски предмет, а се со цел да не се дозволи одолговлекување на постапката.

На 27.01.2020 година, рочиштето за главна расправа продолжи во фаза на доказна постапка со изведување на материјални докази предложени од страна на застапникот на обвинението како и со испитување на еден сведок. Од причина што сведокот е предложен како од страна на застапникот на обвинението така и од одбраната, истиот беше испитан директно од двете страни. Можноста за негово вкрстено испитување беше искористена само од страна на одбраната.

На 28.01.2020 година, рочиштето за главна расправа продолжи во фаза на доказна постапка со испитување на еден сведок. Сведокот е предложен од страна на застапникот на обвинението кој директно го испита истиот. Директното испитување беше спроведено на начин што јавниот обвинител го водеше сведокот низ исказот. Правото за вкрстено испитување на сведокот не беше искористено од страна на одбраната. При испитувањето, одбраната реагираше на начинот на кој се поставуваа прашањата од страна на јавниот обвинител.

На 29.01.2020 година, рочиштето за главна расправа продолжи во фаза на доказна постапка со испитување на сведоци. На рочиштето беа испитани вкупно пет сведоци предложени од страна на застапникот на обвинението, од кои еден беше предложен и од страна на одбраната. За четирите сведоци директното испитување беше спроведено од страна на застапникот на обвинението, а вкрстено од страна на одбраната. Сведокот кој што беше предложен од двете странки беше испитан по следниот редослед: директно од страна на јавниот обвинител, вкрстено од страна на одбраната, потоа директно од страна на одбраната. Јавниот обвинител не го искористи правото за вкрстено да го испита сведокот.

На 31.01.2020 година, рочиштето за главна расправа продолжи во фаза на доказна постапка со изведување на материјални докази предложени од страна на јавниот обвинител. Доказите беа изведени на начин што нивната содржина беше презентирана од страна на застапникот на обвинението. Рочиштето за главна расправа беше прекинато, по барање на еден од бранителите поради негови службени обврски во однос на друг предмет закажан истиот ден.

Коментар:

Од набљудуваните рочишта во текот на месец јануари 2020-та година може да заклучиме дека судот во повеќе од една третина од случаите ги одложил рочиштата. Притоа, за жал, евидентно е дека голем дел од одложените рочишта се поради причини што можат да се превенираат во насока на подобра координација помеѓу странките и судот. Во овој поглед првенствено мислиме на причините за одлагање како резултат на преклопување на термините за рочиштата или поради зафатеност на судниците или поради отсуство на судии поротници. Исто така, сметаме дека е несоодветно странките да користат годишен одмор или да закажуваат други рочишта за други предмети во термини кога веќе се закажани и насрочени рочиштата. Во оваа насока ја поздравуваме практиката судот да определува дополнителни судии поротници, согласно ЗКП, со цел превенирање на случаите како што се погоре опишани. Сметаме дека оваа практика би требало почесто да се применува од судиите, без оглед на фактот што ваквата практика можеби би изискувала зголемување на бројот на судии поротници што би биле ангажирани за судењата.

Во текот на набљудуваните рочишта беше забележана практиката кога во текот на испитување од страна на странките, било да се работи за директно или вкрстено испитување на сведоците, судот да се вмешува со свои прашања. Сметаме дека ова е погрешна практика на судот и неправилна примена на овластувањата уредени во ЗКП, а кои се однесуваат на можноста судот само во исклучителни ситуации да поставува дополнителни појаснителни прашања, а не со новите прашања да ја нарушува динамиката на испитувањето на сведокот од страна на странките во постапката. Ваквиот „активизам“ на судот не е во склад и со неговата улога во постапката согласно новиот ЗКП, со оглед на тоа што на тој начин судот влегува во активно барање на материјалната вистина и се вмешува во улогата што законот му ја дава на јавниот обвинител.

Исто така, сметаме дека е несоодветна практиката прашањата на вештото лице да му се достават во писмена форма, па тоа подоцна на друго рочиште да одговара на веќе поставени прашања. Сметаме дека со оваа постапка се крши начелото на непосредност на кривичната постапка.

Од друга страна пак, сметаме дека е соодветна практиката на судот кога поради добивање на поцелосна слика од исказот на некој сведок, да се отстапи од редоследот на изведување на докази, па пред испитувањето на сведокот да се изведат определени материјални докази што се од значење и поврзани со исказот на сведокот. Сметаме дека оваа практика е соодветна и е насочена кон целосно остварување на начелата на целисходност, економичност и правичност на главната расправа.

Од набљудуваните рочишта, стекнавме впечаток дека судот треба да вложи дополнителни напори во поглед на временското управување со главната расправа во насока да не ги одложува рочиштата во случаите кога еден сведок бил испрашан директно, а вкрстеното испрашување да се одржи на следното рочиште. Сметаме дека преку оваа практика се нарушува динамиката на судењето и со губи смислата на вкрстеното испитување, па препорачуваме судот да внимава на временските рамки на судењето и по можност и директното и вкрстеното испитување на еден сведок да го спроведува на едно рочиште со цел целосно и правилно исполнување на целите од начелата на непосредност и контрадикторност на главната расправа.

Конечно, сметаме дека судот би требало да внимава со почетокот на рочиштата од главата расправа сите обвинети да бидат присутни во судницата и соодветно да го наведе нивното присуство и да не дозволува обвинетите последователно да влегуваат на рочиштата од главната расправа дури по нејзиниот почеток. Ова е од есенцијално значење за понатамошниот третман од страна на судот кон обвинетите. Односно, сметаме дека во услови на повеќе обвинети и покрај поголемите логистички проблеми, судот би требало да го започне рочиштето дури откако сите обвинети што се присутни во судската зграда ќе влезат во судницата, а не рочиштето да започне, па потоа обвинетите што чекаат надвор од судницата последовално да влегуваат во судницата.